

Herolden

December 2013

Årgang 17 Nummer 4

Foto: Christina Seehusen

Udgivet af:

Bornholms Middelaldercenters

Vennekreds

Stangevej 1.

3760 Gudhjem.

Tlf. 56 49 83 19

Web-adr.: www.bmc-vennekreds.dk

Redaktion:

Sukey Brown 56 97 61 33

Lone Schræddergaard 60 18 36 41

Ole Boyer Pedersen 56 49 81 41

Bjørn Ørding-Thomsen 56 47 01 12

Ansvarshavende:

Niels Erik Rasmusen 56 49 83 19

Indlæg til Herolden:

herolden@bornholmsmiddelaldercenter.dk

Herolden udkommer 4 gange om året.

Ca. den 1/3, 1/6, 1/9 og 1/12

Deadline er den 15. i måneden før udgivelsen.

Oplag ca. 150

Indhold

3 Nyt fra Centret

6 Årsmødereferat

11 I sæk og aske

14 Sct. Katharinalejren

16 Hesbjerg dukketeater

19 Julemarked

22 Herreder, ting og gilder

26 Fru Åsas sommarminnen

29 Årsfesten

30 Nyt fra Vennekredsen

*Hvor der ikke er anført navn på fotografen,
er billederne taget af redaktionen.*

Nattestemning under Træffet

Foto: Christina Seehusen

Fra redaktionen

Vi savner tilbagemeldinger fra jer. Der kan komme spredte bemærkninger om vores artikler - men hvad med alle de artikler, vi ikke skriver, og som I gerne vil læse - de emner, der optager jer, og som I gerne vil have mere belyst. Går du rundt med en skjult forfatter i maven - eller kender du en, der vil kunne skrive den artikel, mange går og venter på? Lad os høre om det, så Herolden bliver (endnu?) bedre.

Færgen

Nyt fra Centret

Af Niller

Hermed skal lyde en hjertelig tak til alle i Vennekredsen! - for alle håndsrækninger og samarbejder i 2013. Ingen nævnt – ingen glemt!

Endnu et år er gået – og dermed også afslutningen på vores 17. sæson. Ufateligt som tiden den går.

Støtteforeningen Bornholms Middelaldercenter arbejdede i årene 1994-1996 målrettet for at realisere drømmene om et Bornholmsk Middelaldercenter – og det lykkedes. I 1996 overdrager borgmester i Allinge-Gudhjem Kommune; Harald Kjøller nøglerne til Rågelundsgård til formanden for den nystiftede ”Ikke Erhvervsdrivende Fond”: ”Fonden Bornholms Middelaldercenter”. Hermed var Støtteforeningens mangeårige drømme endelig gået i opfyldelse, - og et nyt kapitel kunne begynde.

Støtteforeningen har igennem alle årene, frem til i dag, været Middelaldercentret en tro følgesvend – og altid været der når ”barnet” havde brug for hjælp. Vi har gennemført rigtig mange projekter i fællesskab og undervejs undergået strukturelle og organisatoriske forandringer. Støtteforeningen er pt. ikke længere en selvstændig forening – men et forum under Bornholms Middelaldercenter. En styregruppe og et lille forretningsudvalg (FU) sørger for at der er harmoni imellem middelaldercentrets og Vennekredsens interesser, mål og visioner.

Men vindene blæser året rundt i forskellige retninger – og der er nu igen stemning for at danne en selvstændig støtteforening for Bornholms Middelaldercenter. Det ser jeg som et sundhedstegn for Vennekredsen – at der igen er gode og stærke kræfter, der står parat til at påtage sig et foreningsansvar – og de dertil knyttede forpligtelser.

Held og lykke med foreningsarbejdet – jeg ser frem til et forsat godt samarbejde i de nye rammer.

Årets resultat

I disse tider snakker alle virksomheder om økonomi – og det gælder selvfølgelig også for Bornholms Middelaldercenter. Centrets økonomi bevæger sig, ligesom samfundet, i bølger. Nogen gange er der overskud – andre gange er der underskud. Med lidt tilpasning har det dog næsten altid været muligt at ramme sorte tal på bundlinjen – og dette er heldigvis også resultatet på dette års regnskab. Fonden kommer i 2013 ud med et mindre overskud. Men små overskud er trods alt langt bedre end små eller store underskud ☺

Sker der noget nyt i 2014

Hvis ikke - ville det da være første gang i de 17 år vi har eksisteret.

Hermed en lille opremsning af næste års fokusområder og nye tiltag:

- Nye spændende skoleprodukter på BMC og Hammershus.
- Middelaldertræffet fortsætter i uge 29 – bliver bedre og bedre.
- Klippekortet forsætter som tilkøb – og i en tilpasset form.
- Ildnætterne forsætter i uge 29 - og udvides med en dag (tirsdag, onsdag og torsdag).
- Vores gamle succes; ”Børnedagene” genindføres i højsæsonen.
- Øget fokus på: Børnefamilier, 60+, krydstogsturisme / grupper.
- Historama går ind i den sidste fase (finansiering).
- Formidlingen på Hammershus udvikles for senere at kunne implementeres i det nye ”Hammershus Besøgscenter”.

Så der er ingen tvivl om at 2014 bliver et spændende og oplevelsesrigt år.

Endnu engang tak for året der gik – og på gensyn i 2014.

Venlig hilsen
Niller

Glædelig Jul og Godt Nytår

Ønskes alle medlemmer, samarbejdspartnere,
annoncører og leverandører af materiale til vores
blad. Tak for i år og på gensyn i vinterens løb.

Redaktionen

Årsmødet for Bornholms Middelaldercenters Vennekreds.

Af Lone Schræddergaard Hansen og Birgitte Sonne Hansen

Søndag den 3/11 2013, kl. 14-17 på Bornholms Middelaldercenter.

21 deltager, 5 -10 afbud.

Lone bød velkommen på Grethes vegne, da Grethe var blandt dem, som ikke kunne deltage på mødet. Der blev omdelt en ny dagsorden.

Pga. diverse formalia er det ikke muligt at gå direkte til en stiftende generalforsamling uanset forsamlings holdning til støtteforening versus vennekreds. Bestyrelsen for BMC skal godkende den nye støtteforenings vedtægter, inden der kan holdes stiftende generalforsamling.

Niels var ordstyrer

Valg af referent og ordstyrer.

Referent: Birgitte og Lone.

Ordstyrer: Niels

Valg af 2 stemmetællere

Bjørn og Dorthé.

Oplæg fra BMC ved Niller.

Niller kunne desværre ikke være til stede, da han er på Fyn. Styregruppen har modtaget en hilsen fra ham, som Niels læser op.

Hovedpunkter: Tak for i år. Ildnætter 2014 bliver 3 dage, tirsdag-onsdag-torsdag i uge 29. Ønsker beboere i husene. 2014 fokus på børnefamilier. Børnedage kommer igen 2 ugedage i sommerferien.

Oplæg fra Styregruppen.

Året der er gået – Lone:

Lone fremlagde 'Året der er gået'. Se selvstændigt notat på Vennekredsens hjemmeside.

Herolden – Bjørn:

Lone er kommet med i redaktionen. Sukey er Heroldens pressefotograf.

Bjørn efterlyste flere skribenter til Herolden.

Hjemmeside (websted) – Ole:

Vores web har fundet sit niveau og omfang. Der er informationer om Vennekredsen og om årets aktiviteter, og der er et lukket område kun for medlemmer af Vennekredsen.

Træf – Birgitte:

Resultatet af evalueringen af Træffet 2013 kan ses på vores websted. For at styrke økonomien for Træffet, har styregruppen besluttet at indføre en beskeden betaling (10 – 20 kr.) for maden, på næste års træf. Der er nedsat en fast køkkengruppe med Jon som hovmester.

Niller er meget glad for Træffet, og vil gerne samarbejde mere om planlægning og markedsføring af det i 2014.

Vi havde i år et rigtig godt samarbejde med de ansatte på BMC før, under og efter træfugen.

Kurser – Helle:

Vi har i 2013 haft skokursus, drikke-dunkkursus, sykursus, balladekursus, bryggerkursus og væve-broderikursus. Alle godt besøgt.

Vi havde julemarked i 2012. Det var godt besøgt og både gæster og bodholdere var glade. I 2013 har vi jule-

marked igen den 23/11. Der er enkelte bodpladser tilbage.

Husk at tilmelde Jer til kurserne i det kommende år.

Arbejdsweekender – Lars Madsen:

Vi har haft én arbejdsweekend i 2013. Vi fik kalket, tjæret og ordnet pilehegn og meget andet.

Trup Ting Tang – Birgitte:

Vores nye hus er (næsten) færdigt. Vi havde inviteret Vennekredsen indenfor i efterårsferien, men der kom ingen. Vi inviterer igen til påsken 2014.

TTT har været på Centret torsdag-fredag i hele sommerferien.

TTT har i 2013 arbejdet på at blive mere integreret med Vennekredsen. Det er lykkedes rigtig godt, og det er noget vi vil arbejde videre på i 2014.

Økonomi og medlemsstatus – Pia.

Regnskabet for 2013 blev uddelt, og Pia gennemgik regnskabet. Der var ingen spørgsmål eller kommentarer til det fremlagte regnskab.

Indkomne forslag.

Styregruppen har ikke modtaget nogen forslag.

BMV's aktivitetsplan for 2014.

De planer, der for nuværende er lagt for 2014, fremlægges.

TTT arbejder på at holde et buekursus før påske. Kurset er åbent for Vennekredsen. TTT arbejder også på at holde et trommebygger-kursus.

Bryggerlavet arbejder på at afholde et mad- og øltræf den sidste weekend i juni.

Træfgruppen (Gang i Middelalderen) arbejder med Træffet for 2014. Vi håber, at Centret får fornyet sin aftale med Færgen om frirejser, da det er afgørende for mange af deltagerne, at de kan få rejsen til Bornholm gratis.

Helle orienterede om kurser vi forventer at afholde i 2014: Lav din egen drikkedunk, madkursus, sko- og tøj-kursus og bryggerkursus. Og så vil Åsa gerne komme igen i efterårsferien og holdet et kursus i håndsyningsmetoder.

Forslag fra bestyrelsen om, at BMV omdannes til en støtteforening.

Lone fremførte styregruppens bevæggrunde til at anbefale oprettelsen af en støtteforening.

Styregruppens struktur fungerer ikke længere. Den nuværende styregruppe er opbygget med repræsentanter fra de forskellige lav. Men da de fleste lav ikke længere er aktive, har vi mistet den direkte kontakt til en stor del af medlemmerne. Derfor er det nødvendigt med en ny styreform.

Vi får et bedre overblik over foreningens økonomi og kontingentindbetalinger. Pt. kører dette via Centret, og det er ikke optimalt.

Som en forening under Folkeoplysningsloven, vil vi få mulighed for at søge midler i forskellige fonde. Det er især blevet et behov i forbindelse med, at vi holder Træffet. Vi vil f.eks. gerne søge penge til et nyt køkkentelt og til aktiviteter og kurser for Vennekredsen.

Der er flertal i styregruppen for, at ændre Vennekredsen til en formel forening. Der er dog visse ulemper. F.eks. er der mere administrativt arbejde, og som valgt bestyrelsesmedlem er man forpligtiget i højere grad end i Vennekredsen og dennes styregruppe. Niels er i tvivl, om vi kan finde engagerede repræsentanter.

Oplæg ved Karsten Clausen

*fra middelalderforeningen
"Korsfarerne" og venneforeningen til
Middelalderlandsbyen i Brøndby.*

Orienteringspunkt. Tak til Karsten og Carina for et godt oplæg.

Karsten Clausen fra Korsfarerne

Foreningens Formål: Foreningen Korsfarerne er en ureligiøs og upolitisk middelalderoplysningsforening. Vi formidler historisk om middelalderen, med specielt henblik på de romerskkatolske kloster- militær- og tiggerordner, men også i middelalderens mere generelle skikke og vaner.

Formidling: Det er foreningens ønske at formidle vigtigheden af de kirkelige institutioner i middelalderen. Det er vores håb at give middelalderarrangementer, en mulighed for at tilegne sig et middelalderkirkeligt islæt, på deres begivenheder. (red.)

Carina fra Korsfarerne

Middelalderforeningen Korsfarerne er en aktørforening der har ca. 50 medlemmer. De første tre måneder er man ”prøvemedlem”, derefter er man betalende medlem. Kontingentet er 50 kr. pr. mdr. for voksne og 50 kr. pr. år for børn. Foreningens medlemmer tager på forskellige markeder i Danmark og deltager som frivillige i middelalderlandsbyen i Brøndby.

Støtteforeningen til Middelalderlandsbyen har ca. 100 medlemmer. Kontingent 100 kr. pr. år.

Foreningen udgiver et lille blad, og søger økonomiske midler til især markedsføring og underholdning ved arrangementer i Middelalderlandsbyen.

Foreningens formål er at fremme kendskabet til og interessen for middelalderen, samt at arbejde som støtteforening for middelalderlandsbyen. (red.)

Middelalderlandsbyen har kun åbent i weekenderne i højsæsonen, og ved højtider. På alle hverdage er der produktionsskole i Middelalderlandsbyen.

Nogle helt overordnede nøgleord fra Karsten var: Hold få bestyrelsesmøder, og lad de frivillige arbejde i selvstyrrende grupper. De fleste af de daglige beslutninger bliver taget på klubmøder. Lav en to-do-liste, og lad medlemmerne tage sig af de punkter, de har interesse for. Og allervigtigst – lav en forventningsafstemning i forhold til de frivillige!

Afstemning om overgang til forening.

Afstemningen foretages ved håndsoprækning.

20 stemmer for og 1 imod.

Det er besluttet:

- at styregruppen skal arbejde videre med at omdanne Vennekredsen til en støtteforening.
- at formalia kommer i orden hurtigst muligt, og
- at der snarest holdes et dialogmøde med styregruppen og bestyrelsen i Fonden BMC, således at der kan holdes stiftende generalforsamling i foråret 2014.

Valg til styregruppe.

Styregruppen fortsætter indtil støtteforeningen bliver en realitet.

Kontaktpersonen, Grethe Madsen, og Vennekredsens repræsentant i BMC's bestyrelse, Niels Larsen, blev valgt ved årsmødet i 2012 og er ikke på valg.

*Vores nye kontaktperson
Dorthe Salling*

*Pia - som vi kender hende - her fra
julemarkedet.*

Grethe ønsker ikke at fortsætte som kontaktperson.

Dorthe Salling vælges som ny kontaktperson.

Pia – kasserer, er på valg og modtager genvalg. Hun genvælges.

Øvrige medlemmer i Styregruppen vælges af og blandt medlemmerne i de forskellige lav og arbejdsgrupper.

Eventuelt.

Der føres diskussion om, hvornår man skal opkræve kontingent for 2014. Hvis der dannes en forening, skal kontingentet indbetales efter foreningen er godkendt i kommunen, ellers kan der ikke søges tilskud. Det besluttes, at vi venter med at udsende kontingentopkrævning til efter jul.

Tak for et godt møde!

I sæk og aske

om synd, syndsforladelse og bod

af Bjørn Ørding-Thomsen

I storværket om middelalderen, *Middelalderens Verden*, giver Per Ingeman en spændende beskrivelse kirkens håndtering af synd, syndsforladelse og bod. Det følgende er uddrag af den beskrivelse - så godt som jeg nu har opfattet det.

Ved starten af dansk middelalder (dvs. omkring 1050) havde kirken lange lister over de synder, menigheden kunne tænkes at begå. Sammen med beskrivelsen af de enkelte synder var også den faste bod, det 'kostede' at begå synden. Disse beskrivelser, kaldet *pönitentialer*, fungerede op til kirkemødet, Det 4. Laterankoncil i 1215, hvor pave Innocens III mødtes med 300 biskopper, en lang række andre gejstlige og repræsentanter fra verdslige fyrster og byer. Paven ville forny kirkens håndtering af synd, og den gamle, faste taksering af synd blev erstattet af et nyt skriftemål, hvor præsten skulle taksere hver synd individuelt. Til hjælp til dette arbejde fik han en alfabetisk ordnet håndbog, en *summa*, hvor alle mulige synder var beskrevet (sikken et idékatalog for syndere!). Desuden fik han en *manual*, en kort vejledning i, hvordan han skul-

le udspørge synderen under skriftemålet og derefter fastsætte boden.

Dette princip har efterfølgende været brugt i den katolske kirke et stykke op i 1900-tallet.

Teologisk baggrund

I den kristne kirkes første 100 år forventede man, at Jesu genkomst var nært forestående, og at det derfor var livsvigtigt, at hele samfundet var frit for synd. Der blev derfor slået hårdt ned på syndere, indtil man erfarede at

Innocens III

Jesu genkomst (og dermed Dommedag) måske ikke var lige om hjørnet. Man fik derfor et knap så hidsigt syn på de største synder - men målet var stadig, at mennesket skulle så vidt muligt være syndfrit.

I 1100-tallet begyndte man at få styr på sakramenterne, og her var dåben og boden væsentlige. Ved dåben fik man syndsforladelse for arvesynden, og ved boden fik man syndsforladelse for dag-til-dag-forsyndelserne. På den måde håbede man at kunne undgå at nedkalde Guds vrede over samfundet. (Samme princip man langt senere møder i krudtværker, hvor det er forbudt at bande.)

Når man skriftede sine synder, fik man i første omgang Guds tilgivelse fra præsten, når han sagde 'Ego te absolvo' dvs. **Jeg** (præsten på Guds vegne) forlader dig (dine synder). Efterfølgende blev man pålagt en bod, der dels havde en disciplinær funktion og dels skulle give trøst til den angrende synder.

Når et menneske døde, var det kun de få, hellige, der kom direkte i Paradis. Alle andre måtte først renses for

synden i Skærsilden, før de kunne få adgang til Paradis. Kirken havde på denne måde sikret sig mod, at man kunne slippe ustraffet for sine synder. Hvis man undlod at skrifte en synd, eller hvis man snød med boden, ville det blive husket, og man måtte udstå sin bod med et forlænget ophold i Skærsilden. Ud over det rent teologiske grundlag er der jo en godt udtænkt magtpolitisk idé bag dette: Uanset hvad du gør, vil du aldrig kunne undgå at skulle stå til regnskab for det - du kan derfor lige så godt underkaste dig kirkens magt med det samme. Skærsilden var jo kirkens opfindelse, og den viste sig jo at være særdeles nyttig.

I 1343 blev det den officielle kirkelige holdning, at kirken var i besiddelse af en 'overskydende skat' af Jesu og helgenernes gode gerninger, som kunne sælges som *aflad*, der kunne afkorte opholdet i Skærsilden.

I praksis

I starten af middelalderen kunne man opleve, at præsten fra prædikestolen beskrev alle de synder, som man skulle afholde sig fra. Det var tit seksuelle synder som incest, omgang med dyr, onani eller brug af 'uautoriserede' stillinger. Præsten havde også en stor opgave med at bekæmpe gammel overtro for besynderlige handlinger for at opnå konkrete goder. (Læs selv i bogen - der er grænser for, hvad vi vil skrive i Herolden.)

Den bod man kunne blive pålagt kunne for alvorlige synder være offentlig - f.eks. piskning, udelukkelse fra kirken i en periode med mulighed for genoptagelse, når man (ved påske - 40 dage efter Aske Onsdag i fasten)

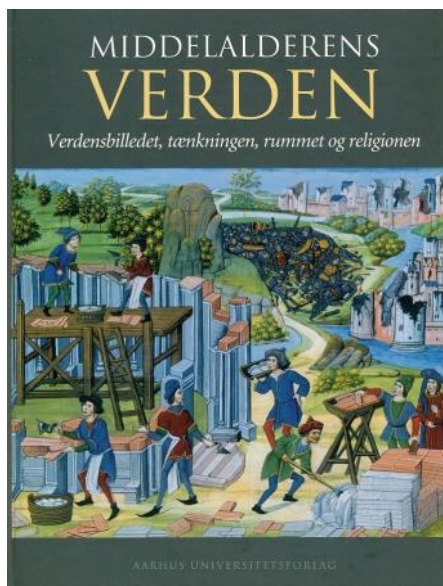
*Dante i Skærsilden
Fresko af Domenico di Michelino*

mødte op klædt i sæk og aske. Mindre synder medførte en privat bod, så man ikke mistede prestige i samfundet.

For at undgå at udskyde sin straf til opholdet i Skærsilden var det vigtigt, at man huskede at bekende alle sine synder ved skriftemålet. Det gav efter opfindelsen af bogtrykkerkunsten anledning til udgivelsen af 'forberedelsesbøger' (kaldet *skriftespejl*), hvor man kunne gå gennem lister af synder, så man kunne få det hele med ved skriftemålet.

Kirken krævede kun et skriftemål om året, men efterhånden blev det almindeligt, at man viste sin fromhed ved mange skriftemål. Den hellige Birgitta af Vadstena gik til skrifte flere gange om dagen.

Kirkens brug af aflad gik for langt i starten af 1500-tallet. Officielt gik de indsamlede penge til opførelsen af Peterskirken i Rom - men i praksis blev halvdelen af pengene brugt til finansiering af pavehoffet. Dette var en stærkt medvirkende årsag til opbakningen bag reformationen.

Middelalderens verden
af Ole Høiris og Per Ingesman (red)
Århus Universitetsforlag 2010

Dette er en fremragende bog om alle mulige middelalderrelevante emner. Nogle emner behandles meget akademisk og kan være svært tilgængelige. Andre emner - som artiklen om bod mm. - er skrevet på en måde, så man let bliver ført ind i emnet.

Hvis du kun vil have én bog om middelalderen skal denne bog overvejes meget kraftigt.

Sct. Peterskirken i Rom - det ultimative symbol på kirkens magt.

Gammelt nyt fra Sct. Katharinalejren

Af Sukey Brown og Hans Larsen

I det herrens år 1375 rullede kærre og vogne op ad bakken ved stormandsgården i Hennings Herred. I god afstand til kanonstillingen, blev Sct.Katharinalejren etableret.

Storkøbmandens, skatteopkræverens og dennes oppassers telt, kaptajn Sukeys telt, en ovnbygger og fælles mad- og opholdstelt, samt bue laugets telt blev vores forlægning for de næste fire uger. Den gode mand, Peter, med de mange arme og ben, opsatte bord og bænke, hvorover vores oversejle blev

placeret til værn for regn og stærk sol. Dette til gavn for gæster og aktører.

Ildbanken, til madlavning fik vi også placeret, så vi kunne komme rundt om den. Og bamse udfoldede sin kokekunst til alle mavers bedste.

Den første uge gik med opbygning af en bageovn, med dertil hørende formidling til de mange interesserede gæster.

Vi måtte i forbindelse med byggeriet af ovnen også fremstille diverse træredskaber til brødbagningen bl.a. en skraber til at fjerne gløder med.

Skatteopræveren

En middelaldertrækvogn kom til at fungere som hest på vores lille turneringsbane hvor, børn, voksne, kæreste-par og ældre, forsøgte at ramme en qvintan, en drejelig træridder med skjold og stridsplejl i form af en sæk med uld. Efter den første dag måtte Bamse forstærke lansespidsen med stål, i håb om at vores meget populære ”legetøj” kunne holde til fire ugers intens kamp.

Fem uldbolde og et bredt bræt på højkant med hul i, gjorde også underværker; at ramme hullet med bolden skulle vel ikke være så vanskeligt, - og dog.

Der blev fremvist dragter og diverse sy-, flette-, knytte-, nålebindingsteknikker, osv. med stor interesse fra de besøgende.

Fremstillingen af de tidligere omtalte træredskaber foregik med middelalderligt værktøj: økse, kniv, sav, hjemmesmedet bor til huller for trænegler. Også her undrede publikum sig over, at livet kunne bestå uden XL og Jem og Fix.

De fire uger - hvoraf uge 29 var træfugen - må siges at stå tilbage som et godt sommerminde, som giver gå-påmod til vores næste sommerlejr - den 4. som samlet Sct. Katharinalejr.

Jeg vil gerne takke de mange, som kom og var med i lejrlevet og gav ungt liv til os gamle middelalderrotter. Det var dejligt at se nogle af de unge fra Bornpro, hvordan de levede sig ind i middelalderen, også efter skoletid. Også en særlig tak til Bornholms Middelaldercenter og de ansatte for den positive holdning I har til os og vores særheder.

Der er flere af Sukeys billeder på bagsiden af bladet (*red.*)

Hesbjerg dukketeater

Af Birgit Rastrup og Viggo Sommer

År 2009 kørte vi fra H.C. Andersen's eventyrø, Fyn, over Djævleøen og landede en tidlig morgen i september på troldeøen Bornholm!

Vi skulle deltage i Bornholms Dukketeaterfestival på middelaldercentret ved Østerlars og vise vores dukketeater forestilling *DE VILDE SVANER*, frit efter H.C. Andersen!

Det var som at foretage en tidsrejse ind i Middelalderen. Travle forretningsfolk forvandlede sig pludselig til munke, masser af skoleklasser lavede rollespil, nogle kom i gabestokken, andre udkæmpede drabelige slag med

visir og svær, eller skød med bue og pil til kanontordenen i baggrunden.

Og de voksne bar alle skønne, hjemmelavede middelalderdragter. Der var høns og geder og køer gående omkring.

I anledning af Dukketeater-festivalen lignede middelaldercentret dog ikke helt sig selv. Overalt, spredt rundt i landsbyen og i de forskellige huse var der udenlandske og danske dukketeaterforestillinger, workshops, foredrag m.m.

Det var et eventyrligt og spændende univers at være en del af. Og vi var så heldige, simpelthen at få scenen på selveste Stormandsgården. Landets bedste scene for et miniput finger-

Forfatterne

Tilskuere

Marionetter

dukketeater som vores med skøn atmosfære; naturligt mørkelagt, så vi kunne bruge vores egen lyssætning; tilpas lille, så børnene kunne sidde på skind på gulvet helt tæt på vores scene bag kaminen.

Godt 100 børn har der været til nogle af formiddagsforestillingerne. Så var det også ligesom taget løftede sig.

På gårdspladsen udenfor var der dengang opsat et menageri af marionetter, kæmpestore som små, skyggespil og sjove påfund, som børnene selv kunne lege med.

Første nat sov vi på skind på gulvet i køkkenet lige under pølsen. Der lå optrædende mange steder i husene. De fleste havde taget telte med, men det var en kold september, så vi fik lov at trække inden døre, når centeret var lukket for besøgende. Næste nat sov vi i stormandens seng. Det var dog ikke en behagelig oplevelse. Madrassen var hård og bulet og sengekanten høj at klatre over ved natligt toiletbesøg. Så Nissebo blev vores foretrukne overnattingssted, der følte vi nisser os hjemme.

Og så kom festaftenen, vi aldrig glemmer. Pludselig blev der tryllet et

moderne køkken frem i en af bygningerne på gårdspladsen. Og der blev kogt og stegt og lavet rigtig middelaldermad, drukket øl af krus, sunget og danset folkedans i originale dragter.

Bagefter var der ildshow og optræden af børnegøglerne! Det blev en flot afslutning på et hyggeligt samvær mellem alle dukketeaterfolkene, hjælperne og folk fra Middelaldercentret.

I 2011 og i 2013 kom vi så igen til Bornholms Dukketeaterfestival, denne gang med forestillingen TOMMELISE og i år med FYRTØJET; og alle gange har vi været så heldige at spille på Stormandsgården på Middelaldercentret. Ja det elsker vi, også selvom vi i år også var den eneste teatergruppe der. De andre forestillinger er nu fordelt over hele øen, og har center i Svanekegaarden.

Vores 3 H.C. Andersen's fingerdukketeatre er beregnet til børn fra 3-9

Hele holdet

Viggo

år, samt eventyrglade voksne. Teatret består af 2 personer: Birgit Rastrup som er dukkefører til alle de små skuespillere, scenografi og dukkemager. Viggo Sommer er musikeren, der på sine mange instrumenter fra hele verden, banjo med bue, klarinet, afrikansk violin: riti mmm. lægger den musikalske lydside til eventyrerne!

Vi bruger meget børnesange, som børnene kender, så de kan synge med og involverer dem i historien. I H.C. Andersens eventyr er der utrolig mange lag at arbejde med, nogle forstås af voksne og andre af børn. Det gør eventyrerne levende og spændende at arbejde med. Vi er et opsøgende dukke-

teater, der har spillet H.C. Andersen i 13 år rundt i det ganske land; men scenen på Stormandsgården vil altid have en særlig plads i vores hjerter. Så stor tak til Ida, Lena, Niller og alle de andre på Middelaldercentret. Vi håber at komme igen om 2 år med vores nye forestilling NATTERGALEN.

*Viggo & Birgit
Hesbjerg Dukketeater*

*Julenissen Christiania var også på
julemarked*

Nordea

Julemarked

Af Vibeke Krudtkælling Marcher

Nej se ! det er jo !! hej med dig,
hvor hyggeligt at se dig ☺ hilsener og
knus og kram lyder over det hele.

JO ! hvor godtfolk er - kommer
godtfolk til ☺.

Folk mødes her på julemarkedet,
som efterhånden er ved at være en god
”gammel” tradition på Centret.

Gæsterne, som kom i en lind strøm
gennem dagen, fik mulighed for alle-
rede nu i november at købe julega-
verne. Og der var rigtignok mange ting
at vælge imellem, så det ku’ nok være
svært at få mønterne i pungen til at slå
til.

Sku’ man vælge en fin fibula – en
nålebundet sok – et smykke - et
læderarmbånd – en nisseengel – en
pung – et par middelaldersko – et
maleri på sten eller på træ , og meget,
meget andet ?Uh ha ! det var
svært at vælge.

Rundt om bordene stimlede folk
sammen, interesseret spurgte de ” har
du selv lavet det – hvad er det lavet af –
hvad koster det” ? og her og der blev
der også pruttet om prisen ☺ Jo der var
gang i handelen.

Ligesom der skal være på et marked.
Og bodholderne kunne godt være
stolte, for det var fine ting, der var
bragt til markedet denne dag i
november.

Annes keramik

Brændte mandler

Vibeke og ridder Natravn

Men ikke nok med det, så var der gode musikkanter, der spillede op, og folk, der nød musikken. Ja sågar en lille dukkefortælling blev det til med

både ridder Natravn og nisse! og børn som inden forestillingen spontant udbrød ”De voksne kan bare sidde med ryggen til ...for de har øjne i nakken☺.

Udenfor var der også fin stemning; her blandede duften af nylavede klejner sig med pandekager, brændte mandler og varm saft. Og mens man lyttede til de muntre slag fra stenhuggerne, kunne man stå ved ildbænken og riste pølser og brød. Var der flere mønter i pungen, kunne de sidste bruges i butikken.

Ulriks nissepige

Lone fremviser sit undertøj

Stenhuggere

Saftboden

Sandelig om der ikke også kom
gøglere på markedet...med ild og det
hele.

Men så var dagen også ved at være
til ende, og folk begyndte at gå hjemad
efter en markedsdag fyldt med gode
oplevelser.

En markedsdag, som vi kan
takke vennekredsen for og andre, som
frivilligt var med til at gøre denne dag
til en god juletradition.

Ung bodholder

*Hvad enhver døråbning mangler til jul:
Mistelten*

Herreder, ting og gilder

Af Jan Eskildsen

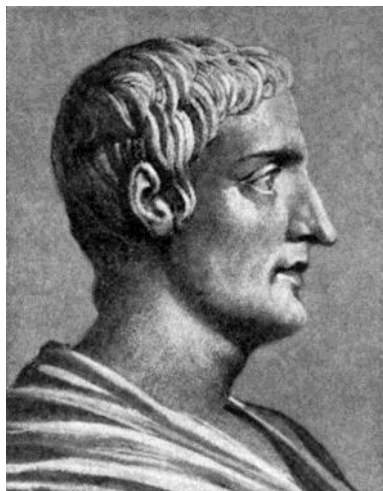
Min sidste artikel om herreder og wapentakes i Herolden Juni drog den foreløbige konklusion, at det er lige så vanskeligt at finde ud af, hvornår herreder blev dannet, som det er at finde ud af, hvornår sogne blev dannet. Hvis vi skal nærme os en viden om forholdene i Danmark, kan det være en ide at se på, hvordan det var i vores nabolande. I artiklen omtalte jeg, hvordan romerne inddelte deres landområder i engelske og andre nordvesteuropæiske områder, før deres rige brød sammen.

I dele af datidens England var "a Hundred" en del af det gamle County, der også kaldes Leet (i East Anglia), Ward (i Cumberland, Durham og Northumberland) samt Wapentake (i York). Disse Hundreds havde administrative og retslige funktioner, men niveauet for det administrative ansvar for hver af disse enheder var ikke ens. Dets oprindelse er uklar, men det stammer sandsynligvis fra et geografisk område, der kunne brødføde hundrede familier eller husstande, på engelsk kaldet hides.

Den første konge over hele England var Æthelstan (893/895-939), der regerede mellem 925 og 939, og som udgav flere love som supplement til de love, hans forgængere havde fastsat. I love under Æthelstan VI kan man læse, at embedsmændene i hundred-grupperne og de, der havde ansvaret for ti, samledes en gang om måneden, og drøftede, hvordan deres forskellige vedtægter blev overholdt. Tolv mænd

spiste derefter sammen, og de skulle have den mad, som de selv fandt rigtig, og de gav resterne væk til ære for Gud og hans kærlighed. Mændene med ansvar for ti, kaldtes tithingmen (tythingmen) – og ja, det har med begrebet thing/ting at gøre.

En anden kilde til historien er den romerske historiker Tacitus (56-117). Romerne havde provinserne Germania

Publius (Gaius) Cornelius Tacitus

I og Germania II vest for Rhinen, mens de frie Germanien (Magna Germania) lå nord for Romerrikets grænse, Limes, og strakte sig fra Rhinens østbred og østpå til det nuværende Ukraine (Sarmatia). Germanerne blev omtalt af Tacitus i hans skrift *Germanica* fra 98.

Tacitus fortalte, hvordan germanerne organiserede sig i forbindelse med forsvaret og krigsførelse, og i kapitel 6

skrev han: "Alt i alt ligger den største slagkraft hos fodfolket. (Derfor kæmper de i forening, idet fodfolket, som udvælges blandt hele ungdommen og opstilles foran slagordenen, afpasser og indretter sine hurtige bevægelser efter rytteriet). Endog antallet af de udvalgte fodfolk er nøje fastsat: der stiller hundrede fra hvert enkelt herred. Derfor kaldes de "De Hundrede" af deres landsmænd, og hvad der oprindeligt kun var en talangivelse, er nu på én gang deres navn og hæderstitel."

I kapitel 12 skrev Tacitus: "På folkeforsamlingerne vælges blandt andre de høvdinge, som holder ret rundt om i herrederne og landsbyerne. Hver enkelt af dem har hundrede bisiddere, udvalgt blandt det menige folk, og de tjener ham som rådgiver og styrker samtidig hans myndighed." Det som Tacitus omtalte som "folkeforsamlinger" er det, vi i Danmark kalder tinget (thinge), jvf. på tinge og thing.

Tingets, eller tingenes gud, var Mars Thingsus (Thincsus), hvis navn er fundet i en inskription på et alter fra 3. århundrede nær den romerske borg Vercovicium ved Housesteads i Northumberland. Den blev formentlig opført af frisiske lejetropper, der var udstationeret ved den romerske kejser Hadrians mur. Navnet er blevet tolket som Tingets Mars, hvilket man mener, er den romerske udgave af den germanske gud Tyr.

Som det ses, er der indtil flere forklaringer om, hvordan en del af samfundet var organiseret i perioden før middelalderen.

Gilder og ting

Når man var med i et ting, eller et wapentake eller en anden form for organisation, var man med andre ord med i et broderskab, hvor man hjalp hinanden, men også på en måde var forsikret. Hvis en mand blev slået ihjel, skulle de efterladte have erstatning, og det kunne de ikke få efter Knud den Stores bestemmelse om, at man skulle være i en form for surety (forsikringsforhold), og det skulle en mand være, når han var fyldt 12. Man var altså en mand som 12-årig. Kvinders rettig-

Mars Thincsus alter (udsnit)

heder er jeg ikke ekspert i, men der stod ikke så meget om dem i lovene.

Middelalderens gilder var også foreninger eller broderskaber, som borge-re sluttede sig sammen i til gensidig hjælp og beskyttelse. Gilderne havde egne love og var ofte opkaldt efter en helgen. Ordet gilde ses på engelsk skrevet som både guild og gild, hvilket stammer fra det angelsaksiske ord "gildan", som betyder "at betale", og hvoraf dannedes navneordet "gegilda", som kan oversættes til "det betalende medlem af et gilde".

Gilder kan spores til Inas love. Kong Ina regerede over det angelsaksiske kongedømme Wessex, der fik navn efter vestsakserne og eksisterede fra 6.-10. århundrede i det sydvestlige England. De love, som Ina udstedte, dannede grundlag for lovene under Kong Alfred af Wessex (871-899) også kaldet Alfred den Store, og nogle af dem er stadig bevaret.

Det var Alfred, der i sin historiskrivning medtog beretningerne om Ottar og Wulfstans rejser, hvorfra vi har oplysningen om, at Bornholm i 890 havde sin egen konge. Allerede dengang var Wessex et – helt eller delvist – kristent område, idet den tidligere Kong Cynegils (611-643) blev døbt i ca. 640.

I middelalderen var der fire gildetyper, nemlig religiøse gilder, fredsgilder, handelsgilder og håndværksgilder. Et af de første engelske gilder for lægfolk blev grundlagt i Abbotsbury af Knud den Stores thegn, Urk, der sammen med hustruen, Toia, gav landområder til en kirke og et kloster, som de lod bygge. Gildet blev oprettet til ære for

Gud og St. Peter, og dets formål var at yde støtte og pleje til svagelige gildebrødre, begrave de døde, udføre religiøse tjenester og bede for de dodes sjæle. På denne måde søgte Urk at binde lokalsamfundet sammen og samtidig skabe opmærksomhed om kirkens gode gerninger.

Et andet gilde med religiøse og sociale formål fandtes på samme tid i Exeter, hvor Knud den Stores hustru, Ælgifu af Northampton, boede, efter at han havde giftet sig med Emma af Normandiet. I byen ses stadig Exeter Guildhall, som der kendes referencer til siden 1160. Kilderne fortæller således om sammenfald mellem et gildes love og den første lov for byen London.

Mange gilder blev nedlagt i tiden op til eller under Reformationen. Gilderne havde deres egne interne love, som gildesbrødrene skulle rette sig efter, men de måtte ophøre eller ændre lovene, som ikke i længden var holdbare, når der vedtoges love for hele landet.

I datidens England, hvorfra Knud den Store eller nogle af hans mænd kan have ført skikke til Danmark, blev nogle bestemmelser fra gildeskråer overført til de første love.

Bornholmske gilder

Bornholmske Samlinger bragte for år tilbage (1974) en artikel af den svenske præst Curt Wallin, der arbejdede meget med Sct. Knuds Gilder og deres historie, og som havde studeret de bornholmske sognegilders gamle skråer og en del andre kilder. Curt Wallin skrev om to "Knudsgildesegl", det ene stod der Alandia på, og han argumenterede for, at det betød Allinge. Jeg skrev lidt

om det i Bornholms Tidende i 2006, da jeg efter deltagelse i et Knud Lavard Symposium i Ringsted havde fundet ud af, at det ikke var rigtigt, at seglet kunne være fra Allinge. På det tidspunkt var der nemlig et par år før startet en sag ved retsinstanser på Ålandsøerne, hvor seglet retteligt hørte hjemme.

Curt Wallin mente, at han med tolkning af Alandia som Allinge havde bevist, at der havde været et Knudsgilde i Allinge, og derfor mente han også, at et andet segl, der var fundet her på øen under pløjning, stammede fra et bornholmsk Knudsgilde. Dette skulle i så fald have haft til huse i Knudsker, hvor der ifølge traditionen skal have været opstillet en form for buste af Knud den Hellige.

Wallin havde som nævnt ikke ret i, at Alandia-seglet kom fra Allinge, men derfor kunne han godt have ret i, at det andet segl hørte til på Bornholm. Omskriften på seglstampen kan nemlig betyde både "Segl for Skt. Knuds Gilde i Ringsted" og "Segl for Skt. Knud af Ringsteds Gilde". Wallin besluttede sig for den sidstnævnte oversættelse.

Hvis det ikke var Ringstedgildets segl, var det mindre underligt, at det blev fundet på Bornholm. Knud Lavard var den oprindelige skytshelgen for Knudsgilderne, og han hviler i Ringsted, hvor der opstod en kult for ham inden 1170, hvor han blev helgenkåret. Seglet viser en konge, altså Knud den Hellige, der hviler i Odense. Forklaringen kunne dog være, at Knud Lavard var Obodriternes konge. Der herskede også en del forvirring om de to Knud'er, hvilket kan have spillet ind. Knudsgildernes medlemmer var

købmænd, der handlede på Østersøen og oldermænd fra Ringstedgildet kan have besøgt Bornholm og tabt seglet. Vi ved dog intet om dette.

Der eksisterer nogle gamle "historier", skrevet af arkitekt. K. Thorsen for 80-90 år siden, og han kaldte sognegildet i Knudsker for Sct. Knudsgilde. Han omtalte også en oldermænd og en skråherre, der havde siddet i deres embeder i mange år. Dertil kommer, at en dom fra 1803 omtaler salget af "Sct. Knuds Gildesboe". Men det Sct. Knudsgilde er det, som kaldes Knudsker Sognegilde, og den omtalte oldermænd og skråherre for gildet står opført i sognegildets gamle protokol. Beviser for, at der har været et egentligt Sct. Knudsgilde på Bornholm, eksisterer med andre ord ikke.

Tilbage står Curt Wallins påvisning af, at visse tekster i de gamle gildeskråer tyder på, at de kan være inspireret af tekster fra Knudsgildeskråer.

Litteratur

Attenborough, F.L.: *The Laws of the Earliest English Kings*.

Bruun, Niels W. og Lund, Allan A.: *Tacitus Germania*, Wormianum 1974.

ODS: *Ordbog over Det Danske Sprog*. Simek, Rudolf: *Dictionary of Northern Mythology*.

Svensk etymologisk ordbok, 259.

Runeberg.org, 2009.

en.wikipedia.org/wiki/Housesteads_Roman_Fort

Fru Åsas sommarminnen

Af Åsa Martinsson

Hösten börjar dra in över Gotland. Visbys gator, som på sommaren fylls av besökare från när och fjärran, blir allt tommare. De tillresande handelsmännen stänger sina kontor och seglar hem. För oss som är bofasta börjar snart tiden när gillena samlas för fester och överläggningar.

Jag har dragit mig tillbaka för att skriva ner min berättelse om resan till Bornholm med Morten kanik.

Strax efter sancthans bröt vi upp från Visby och seglade till Åbo. Kaniken var sänd dit i något uppdrag. Jag fröjdade mig över att i Åbo var det stor marknadshelg med köpenskap och allt som hör till en marknad. Mina inköp var dock sparsamma, det bästa var ett litet bryne [*dansk: hvæssesten*] av en särskild sorts sten, som bara finns där-över. Kaniken har sedan länge ett stort till sina knivar, nu har jag ett eget litet till mina nålar.

Efter några dagar färdades vi hela vägen ner till Bornholm, där kaniken hade ett särskilt och hemligt uppdrag

som utsänd av ärkebiskop Niels. Där på ön finns hans släkting, storman Henning, som har sin befästa gård i Österlars. Eftersom Henning hade rest med sin fru på pilgrimsfärd fick vi ta hand om hans gård under vår vistelse på ön. Och bo i hans kammare.

Det blev händelserika veckor. Kaniken hade sitt att sköta och jag fick helt plötsligt ansvar för gårdens inre liv. Tjänstepigor fanns det inte många till hands och vårt eget folk dröjde med sin ankomst, så jag fick själv ta tag i att få kammaren i ordning. Henning hade varit borta ett längre tag så kammaren hade stått obebodd och behövde en rejäl genomgång. Det tog sin tid att skura golvet, men belöningen kom när golvet torkat och jag med bara fötter gick på de breda, lena golvtiljorna. Med golvet skurat, alla möbler avtorkade och kammaren genomvädrad så var den färdig att ställas i ordning för vårt boende.

Vi hade med oss våra egna textilier, framför allt för att kunna bädda upp den fina sängen. Kaniken var mån om att kunna ta emot sina gäster på ett ståndsmässigt sätt, och jag hade inget emot att visa vad min vävverkstad kan åstadkomma.

Sängen utrustades med två halm-madrasser med frisk halm. Ovanpå dem lade jag vår fjädermadrass, som är så skön att sova på. Därpå den stora

gemensamma fjäderkudden som går över hela sängens bredd och så var sin liten dunkudde. Linnelakan och en fin yllefilt [*dansk: uldtæppe*]. Kring sängen hängde jag de röda sångomhängena i kamgarn med invävda silkesränder som kaniken bett mig väva just för det här tillfället. Här sov vi gott!

På bänkarna lade jag ut dynor av diverse olika vävnader och broderier. Över vår stora gotländska kista, som vi forslat våra tillhörigheter i, bredde jag ett grönt ylletäcke. Ett liknande hängde jag upp bakom den plats där kaniken skulle sitta för att ta emot sina gäster.

Ett bekymmer var att jag inte tagit med någon större mängd med dukar för bordet, jag hade räknat med att Henning skulle ha lämnat sådant kvar på gården. Men ikke! Jag upptäckte också att det hade behövts mer vävar för att hänga upp på väggarna. Inte heller fanns det några hyllor för att sätta upp våra krus och tallrikar på. Jag talade med gårdens folk om det gick att ordna med något sådant innan nästa sommar när vi kommer tillbaka.

Efter några dagar kom vårt tjänstefolk och tog kökshuset i besittning. Dagtid strömmade människor genom vår kammare i olika ärenden. Det blev

inte så mycket gjort av de sömnads-
arbeten jag tagit med mig.

Utanför gården hade ett antal hant-
verkare och försäljare slagit upp sina
tält. Här fanns också en av skatteupp-
krävarna på ön. Med honom hade kani-
ken en hel del samtal om förhållandena
på Bornholm. Själv hade jag stort nöje
av att lyssna till dessa träffar och
samtal. I stort sett varje kväll var vi
inbjudna att dela afton måltider med
folket i Katarinagillet och Laurentius-
lauget. Det var en skön och lugn kon-
trast till dagarna med många besökare
från nära och fjärran.

Vi hade också några egna lugna
kvällar när vi dukade upp i kammaren
med vårt medhavda geråd, och så gott
det gick med de enkla dukar som fanns
att tillgå. Det får bli bättre nästa år!

Vad kanikens uppdrag handlade om
hade han bara delvis berättat för mig.
Jag fick dock vara med om några spän-
nande tillfällen. En dag kommer skatte-
uppkrävarn in och berättar att en
annan skatteuppkrävare blivit mördad i
Hassle. Kaniken fick då omedelbart ge
sig dit för att ta tag i vad som hänt och
försöka reda ut situationen. Hur det
gick vet jag inte, bara att han kom hem

med några tunga kassar som ska forslas
vidare till ärkebiskopens fogde.

En annan gång kom ett ilbud om att
tre av öns kyrkor haft besök av tjuvar
som till och med stulit själva fattig-
bössorna. Och ännu värre dagen efter
när det var "trussel" mot en bank och
ett värdshus. Då undrade en del av
befolkningen om sådana händelser
hade med kanikens närvaro att göra. En
hel del hörde jag när jag satt där i kam-
maren med min sömnad. Kaniken dela-
de också sina tankar och bekymmer
med mig under nattliga timmar. Men
det förtroendet vet jag att inte svika.

Våra veckor på Bornholm gick fort
och var omväxlande. Jag njöt av om-
växlingen från den stora hansestaden
Visby och av samvaron med befolk-
ningen på ön. Här har vi fått många
vänner. Jag har förstått att kaniken
kommer att behövas här även nästa
sommars så jag gläder mig att komma
tillbaka. Jag låter honom inte resa
ensam, han behöver någon som ser om
honom, och ser till att han återvänder
väl till Visby, efter utträttat värv i
biskop Niels tjänst.

*På bloggen naama.textilverkstad.se
finns mer att läsa, under Bornholm
2013, om tillverkningen av textilierna
till kammaren och kanikens och fru
Åsas berättelser.*

Aut. EL og VVS installatør
ØRENSSEN A/S

EL - VVS - VENTILATION

Snellemark 39
3700 Ronne

Telefon: 5695 0569
Fax: 5695 0860
www.axels.dk

Årsfesten

Af Lone Schræddergaard Hansen

Lørdag i uge 42, i efterårsferien, holdt Vennekredsen den årlige afslutningsfest. Festen blev holdt som en fin afslutning på en rigtig god sæson i 2013.

Dagen startede med den traditionsrige papegøjeskydning, der i år havde dejligt mange deltagere. Og i modsætning til sidste år, fik alle lov til at skyde – mindst 2 gange. Men spændingen blev dog alligevel ret hurtigt udløst, da Martin Eriksson - også kendt som Morten Kannik fra træffet - ramte plet og vandt titlen som årets ”papegøjemesterskytte”.

Senere på dagen var ca. 30 mennesker mødt frem til afslutningsfesten medbringende alskens forskellige retter til

det fælles madbord, så der var lidt af det hele - og ret meget æblegrød! Vi havde en rigtig hyggelig aften, hvor vi fik sagt pænt tak for i år til hinanden, og både Niller og Per-Ole (formand for centrets bestyrelse) holdt en fin takketale til Vennekredsen, hvor de begge fremhævede et godt samarbejde og roste den gode støtte som Vennekredsen er for Centret. I løbet af aftenen fik vi fortalt historie af gøglerfar, Jan Cirkola, og aftenen blev afsluttet på behørig vis af de mindste gøglerbørn, der optrådte med et mageløst ildshow, akkompagneret af Mester Martin, der forstærkede magien i efterårsnatten med nogle smukke bengalske lys.

Vinderen af årets papegøjeskydning ved afslutningsfesten blev Martin Eriksson.

Til lykke med den store ære!

Nyt fra Vennekredsen

Kursusweekender

Alle dage fra kl. 10 til kl. 16 på Centret
Kursusene koster 50kr. for Vennekredsen og 350kr. for andre.

Husk at tjekke vores websted (bmc-vennekreds.dk) for ændringer!

Februar

den 22/ 23

Lav din egen **drikkedunk** i læder

Materialer koster 150 kr.

Underviser: Grethe Madsen

Marts

den 2/3

Dragt -og skosyning, her kan forældre deltage sammen med børn.

Medbring selv materialer eller køb af Centret

Underviser Helle Pfeiffer

April

den 6/7

Dragt- og skosyning, her kan forældre deltage sammen med børn.

Medbring selv materialer eller køb af Centret

Underviser: Helle Pfeiffer

12/13

Buemagerkursus

Underviser: Tor

Pris og sted kommer på nyhedsmail

Maj

den 31

Lær at brygge **middelalderøl** med øens brygmester.

Materialer koster 400 kr.

Underviser Lars Madsen

Den 31/ 1

Middelaldermad, med kød, frugter, nødder og urter fra naturen

Materialer koster 150 kr.

Underviser: Grethe Madsen

Vi ønsker tilmelding til alle kursusene senest 10 dage før, så vi kan nå at indkøbe materialer til alle deltagere!

Tilmelding: Send en sms til Helle Pfeiffer 5154 1507 eller mail: helle.pfeiffer@pc.dk

Søges

Stærk mand (mk) søges til lidt gravearbejde – ca. 10 m².

En renovering af ”Hildegard af Bingens Krydderurtebed” oppe ved stormandens gård kan blive flot, men der skal hives uønskede planter op og graves, før det kan blive virkelighed. Hvem har lyst at hjælpe med det?

Bedste hilsener

Aase Falkenberg

Hilsen

Åsa och Martin tackar stort och varmt för den härliga tiden i somras uppe på BMC och tackar för den vänskap som mött oss. Vi blev överraskade över att det blev året 1375 för alla under middelaldertræffet. Vi hade ju tänkt ut en historia för att förklara varför två svenskar satt i stormandens kammare. Det blev mycket större nu, och väldigt mycket mer spännande när så många lade sina berättelser till den gemensamma historien.

Vi hoppas att få fortsätta nästa sommar i kammaren, för vi hann inte med att tillverka alla de textilier vi hade tänkt. Då tänker vi för vår del att det har gått ett år och kaniken och fru Åsa kommer tillbaka år 1376. Vi tänker att livet går i samma trygga hjulspår på erkebispens ø, även om Margareta tagit makten i riket efter Valdemar. Vi kan nog tillsammans hitta på flera riktigt goda historier också nästa sommar!

Vi tackar också för efterårskursen. Vi är mycket glada över att vi får komma på det sättet, ha en kurs eller två, deltaga i papegojskyttet, vara med på efterårsfesten.

Vi är imponerade av det engagemang som medlemmar i Vennekredsen har i BMC och de insatser man gör.

Med varma hälsningar

Åsa och Martin

Middelalderbroderi

Efter jul tager jeg igen meget gerne imod elever, der vil lære middelalderbroderi, bl.a. for at brodere på tøj og tasker.

Desuden kan jeg en god nålebindingsteknik, som jeg også gerne vil undervise i, hvis nogen har interesse i det.

Ring og aftal tid: 56480852. Jeg bor i Sandvig.

Lene Steenbuch.

56480878

Dagli' Brugsen**Østerlars**

Åbent alle ugens dage
Posthus - Benzin - Apotek - Tips og Lotto
Tlf. 56498205

Sct. Katharinalejren

